

Zombori Gábor

Polgári jog

A követelménymodul megnevezése:
Vállalatgazdálkodási feladatok

A követelménymodul száma: 1997-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-008-50

POLGÁRI JOG

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

HOGYAN KÓTYAVETYÉLJÜK EL LAKÁSUNKAT?

Az alperes, Pista bácsi, egyéni vállalkozó volt. A családi háza melletti kis pékségben sütötte a kiflit, zsemlet, kenyeret. Arra gondolt, hogy jövedelmét növelhetné, ha az értékesítésből származó haszon is nála maradna. Ehhez azonban egy kis üzletet kellett építenie. A hely rendelkezésre állt, de az üzlet kialakításához szükséges tőkét – 10,000,000 forintot – kölcsönből kívánta előteremteni. A bankok azonban nem találták megalapozottnak az üzleti tervben leírt bevételt, és nem adtak hitelt. Az alperes ekkor egy “pénzügyi vállalkozóhoz” – nevezzük az egyszerűség kedvéért vállalkozónak – fordult, aki igen kedvező feltételekkel kínált hitelt. A kamat mérsékelt volt, évi 12%. Ráadásul a pék családi házára bejegyzett vételi opciót is megfelelő biztosítéknak tekintette. Mindössze annyi volt a kikötés, hogy a hitel összege ne 10,000,000 forint, hanem 20,000,000 forint legyen. Ekkora összeget, már ilyen csekély kamatra is érdemes kihelyezni. Mivel a péknek csak 10,000,000 forintra volt szüksége, azt tanácsolta, hogy a fennmaradó összeget maga a pék is adja kölcsön. A vállalkozó ajánlott is valakit, akinek éppen ekkora kölcsönre van szüksége, és akár évi 20%-os kamatot is szívesen fizetne. Ki tudna ilyen kedvező ajánlatnak ellenállni? A szerződés tehát megkötött. Mind a kettő. Az első szerződésben a vállalkozó kölcsönad 20,000,000 forintot, és bejegyeztet ilyen értékben vételi opciót Pista bácsi házára. A szerződésben nem esik róla szó, hogy Pista bácsi háza valójában 40,000,000 forintot ér. A másik szerződésben Pista bácsi kölcsönad Valaki úrnak 10,000,000 forintot évi 20%-os kamatra, minden biztosíték nélkül (!), amit Valaki úr egy év leteltével egy összegben, kamatostul visszafizet. Pista bácsi Valaki úrról egyébként itt hall utoljára. Valaki úr megadott elérhetőségei nem bizonyulnak valósnak. Az egy év letelik. Pista bácsi bajban van.

A 10,000,000 forintot még csak vissza tudná fizetni, a felvett 20,000,000 forintot viszont nem. Vállalkozó az első eredménytelen felszólítást követően él vásárlási jogával, bejegyezteti a tulajdonos váltást, a házat végrehajtási eljárás keretében kiüríteti és azon nyomban eladja 18,000,000 forintért. Pista bácsi úgy érzi, hogy rászedték, kiforgatták vagyonából. Bírósághoz fordul. Vállalkozó azonban nehezen támadható. Ő nem uzsorás. Ki merné azt

állítani a 200–400%-os THM-ek világában, hogy az évi 12%-os kamat magas. Ráadásul Pista Bácsi nem is volt szorult helyzetben. A kölcsönt vállalkozása fejlesztéséhez igényelte. Vállalkozó arról igazán nem tehet, hogy Valaki úr eltűnt. Nem az ő feladata, hogy nyomozzon utána. Elég baj neki, hogy ő maga is veszített az ügyleten, hiszen a fedezetként szolgáló ingatlant csak 18,000,000 forintért tudta értékesíteni. Mondhatnánk persze, hogy egy szakértői véleménnyel könnyedén bizonyítható, hogy a ház valós értéke ennek az összegnek legalább a duplája. Az ügyben kiadott szakértői vélemény a hosszas számításokat követően ekképp összegez: az ingatlan valós piaci ára az az összeg, amennyiért az ingatlan vevőre talál.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Munkánkhoz, iskolánkhoz, az élet területeihez szabályokra van szükségünk. Álljunk, meg egy gondolatra és képzeljük el a reggeli csúcsforgalmat lámpák táblák és egyéb szabályok nélkül.

Vajon mi lenne az eredmény?

Lássuk be a szabályok nem mindig kedvünkre valók, de fontosak.

Ilyen szabályozási terület szükséges a "polgárok" között is melyet meg fogunk vizsgálni az elkövetkezendő fejezetek során.

A jog, mint történelmi jelenség jelent meg életünkben melyet az állami jogalkotás elfogad alkot és mindenkire kötelező érvényű magatartási szabályt fogalmaz meg. Szabályozza az állami jogakaratot a társadalmi együttélés szabályait rendezzi a társadalmat kereteket szabályokat fogalmaz meg ez a jog úgynevezett szabályozó normatív funkciója.

Amennyiben azonban a hatalmi viszonyok megerősítését, érvényesítését vesszük alapul akkor a jog politikai funkciójáról beszélhetünk.

A jogágak többféle módon csoportosíthatók legalapvetőbb a jogágak közjogi és magánjogi felosztása. Ezen felosztás alapján vizsgáljuk meg a jogrendszer magánjogi jogcsoportjába tartozó polgári jogi területet. Alapvetően gazdasági-vagyoni, jogi viszonyok szabályozására irányul azon belül is az áruviszonyokra ide tartoznak a szellemi alkotások jogi problémái ez az úgynevezett szerzői valamint találmányi jog területei, az állampolgárok személyiségi jogainak szabályozása védelme. Alapvetően két területet fogunk a továbbiakban boncolgatni ez a tulajdonjog, valamint a szerződés vagy kötelmi jog.

1. A PTK. RENDSZERE HAZÁNKBAN

–1959–ben adják ki majd 1960. május 1–jén lépe hatályba a jogalkotásunk egyik legjobban sikerült darabja. Korábban az 1928–as években létezett az úgynevezett magánjogi törvényjavaslat amely elsősorban bírói gyakorlaton alapult, kihirdetésére soha nem került sor azonban mégis alkalmazták. Az 1950–es évek szocialista kodifikációs hullámhatására az alkotmányunk 1949–es első írott szabályozása nyomán 1957–es tervezet alapján megszületett az 1959. évi IV. tv. azaz a Polgári törvénykönyv azaz a Ptk. Közel 700 §-ból áll, az általános rendelkezések helyett bevezető rendelkezések vannak. Több pontra tagolódik úgmint

- bevezető rendelkezések
- személyek
- tulajdon
- kötelemi jog
- öröklés
- záró rendelkezések [1977–es módosítástól (1977. évi 6.tc)]

Köztudott, hogy minél nagyobb egy törvénykönyv, annál nehezebb változtatni, ezért az új Ptk.–ban minden főrészt külön könyvbe tesznek, külön számozással, ezért könnyebb lesz módosítani, tehát minden nagy rész külön könyvbe kerül, mint önálló egység hasonlóan a Holland módszerhez.

A módosítás oka az európai jogharmonizációs folyamat, valamint az eltelt időszak alatt végbement társadalmi szabályozások.

2. ALAPISMERETEK ÉS ALAPFOGALMAK

A jog fogalma:

A jog legáltalánosabb megközelítésben emberek közötti viszony, társadalmi viszony. A jog norma, magatartásszabály, az emberi magatartásokat, vagy magatartásokat befolyásoló körülményeket szabályozza. A jogot a többi magatartásszabálytól az különbözteti meg, hogy a jog esetében az állam szervezeti rendszerén keresztül rendelkezésre bocsátja a kényszereszközöket annak érdekében, hogy a társadalom tagjai a jogi normáknak megfelelő magatartást tanúsíthassanak. A jog tehát állami kényszereszközökkel kikényszeríthető általános magatartásszabály.

A jog keletkezése:

A jog történetileg is jelentős forrása a társadalmi gyakorlat, a szokások kialakulása, elfogadása, alkalmazása. A jog másik jelentős forrása az állami szervek jogalkotó tevékenysége során keletkező jogszabályok. (A szokás a társadalom tagjai közötti érintkezések, kapcsolatok, viszonyok révén kialakuló rendszeresen ismétlődő magatartás.)

Jogforrások, jogágak, általános ismeretek:

Materiális jogforrás azon jelenségek összessége, amelyek a jog tartalmának eredetére utalnak. Ideális körülmények között pl. a törvényekben a legszélesebb társadalmi akarat jelenik meg.

Formális jogforrás mindazt jelenti, amitől a jogszabály ereje és érvényessége származik. (A jog külsődleges jegyei azt jelentik, hogy meghatározott állami szerv van felhatalmazva jogalkotói tevékenység végzésére, valamint ki vannak dolgozva a jogalkotói folyamat eljárási szabályai, meghatározott az állami akarat joggá válásának teljes folyamata; hatályosság, érvényesség, határidők, stb.)

Külső jogforrás az az érzékelhető megnyilvánulási forma, amelyben a jog megjelenik (pl. törvény, rendelet). A belső jogforrás azt a tényezőt jelenti, amelyből a jog származik, azaz magát a jogalkotó szervet.

Jogforrási hierarchia:

Törvény: a jogforrási hierarchia csúcsán az Országgyűlés által alkotott törvény áll. Ezt követi a kormányrendelet. A kormánynak önálló jogalkotói hatásköre van, de jogforrása nem lehet ellentétes a hatályos törvényekkel. A miniszteri rendelet csak olyan tárgyban jelenhet meg, amely a miniszter (minisztérium) hatáskörébe, feladatkörébe tartozik, illetve amire törvény, (korábban: törvényerejű rendelet) vagy kormányrendelet adott felhatalmazást. Az önkormányzati rendelet a hierarchia legalsó szintjén helyezkedik el. Az önkormányzat helyi képviselői szerv, ennek megfelelően jogosult arra, hogy eredeti módon szabályozzon életviszonyokat, de csak a saját működési területén (pl. állattartás rendje, nyitvatartási idő stb.)

Hatáskör, illetékesség:

Az állami szervek által meghozott jogszabályok tartalma, szabályozási jogköre igazodik az állami szerv hatásköréhez. A hatáskör kettős értelmű, egyrészt jelenti az állami szervek közötti tevékenységi kör szerinti munkamegosztást, másrészt pedig egy vertikális, ügyek szerinti munkamegosztást. Az illetékesség azt határozza meg, hogy az azonos hatáskörrel rendelkező szervek közül melyiknek van adott ügyben eljárési jogosultsága. Addig, amíg a hatáskör az állami szervek között szűkebb értelemben vertikális munkamegosztást jelent, addig az illetékesség az azonos hatáskörű állami szervek közötti horizontális munkamegosztást jelenti.

Speciális jogforrások:

Nemzetközi egyezmények az azt aláíró államokat kötik. A nemzetközi egyezményt aláíró állam kötelezettsége arra szól, tegyen meg minden intézkedést annak érdekében, hogy az állam fennhatósága alá tartozó jogalanyok az egyezménynek megfelelően cselekedhessenek. A Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatai (irányelvi és elvi döntései) a bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében születnek. A szokásjog a társadalom tagjai között kialakult és az ismétlődések folytán meggyökeresedett olyan magatartásszabály, amelyet az állam elismer, és kikényszerítését állami eszközökkel biztosít(hat)ja.

A jogviszony alanya:

Lehet az ember (természetes személy), a jogi személy, az állam, a jogképességgel felruházott nem jogi személy szervezet. A jogalany tulajdonképpen gyűjtőfogalom, magában foglalja mindazok körét, akik jogokkal, kötelezettségekkel rendelkezhetnek.

A jogviszony tárgya:

az, amire a jogviszony irányul. A jogviszony tárgya gazdaságilag az az érdek, amelynek kielégítését a jogviszony megcélazza. A vagyoni viszonyokban a jogviszonyok leggyakoribb tárgyai dolgok, amikre a jogosultság irányul, illetve a szolgáltatás, amely magatartást a felek egymástól megkövetelnek.

A jogviszony tartalma:

mindazon jogok és kötelezettségek, amelyek a jogviszony alanyait az adott jogviszonyból folyóan megilletik (pl. ha valakinek van egy lakóingatlana, akkor a tulajdonjogi jogviszony tartalma azon jogok és kötelezettségek összessége, amelyek a tulajdonjog gyakorlásából folynak, azaz a tulajdonos jogosult a dolog használatára, birtoklására és a dolog feletti rendelkezésre stb., és köteles viselni azokat a terheket, amelyek együtt járnak a tulajdonjog gyakorlásával; közös költség, adó...

Jogképesség:

Az ember (természetes személy) jogképessége a vagyoni jogviszonyokban általános, az emberek jogképessége a vagyoni jogviszonyokban egyenlő. A vagyoni jogviszonyokban a természetes személy (ember) jogképessége az élve születésétől haláláig tart. Ez azt jelenti, hogy az ügyei vitelére képtelen csecsemő vagy elmebeteg is vagyoni jogalany, jogai és kötelezései lehetnek, örökölhet vagyont és hagyatéki terheket, kaphat ajándékot stb.

A cselekvőképesség:

A vagyoni jogképességtől független az a kérdés, hogy az ember saját nevében önállóan dönthet a saját jogviszonyairól, vagy nem. A cselekvőképesség azt jelenti, hogy az ember rendelkezik olyan szintű belátási képességgel, tudatállapottal, ami alkalmassá teszi őt arra, hogy vagyoni jogviszonyokban a saját nevében tegyen jogi nyilatkozatokat. A cselekvőképesség a jogügyletekhez (szerződésekhez) kapcsolódó jogi kategória. A magyar jog cselekvőképésnek tekinti a 18. életévét betöltött (vagy házasságkötés révén „nagykorúvá vált”) személyt, aki nem áll cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alatt.

14–18 év között korlátozott a cselekvőképesség, 14 alatt cselekvőképtelenek.

Vétőképesség:

ugyancsak a belátási képességet jelenti (lásd: cselekvőképesség), de a belátás ebben az esetben arra vonatkozik, hogy az ember látja-e előre azt, hogy cselekményével kárt fog okozni. A vétőképesség nem köthető életkorhoz, hanem a megszerzett társadalmi tapasztalatokhoz, tényekhez igazodik.

A jogi személy:

olyan szervezet, amely elkülönült vagyonnal rendelkezik. Ebből az következik, hogy a jogi személynek a kötelezettségeiért ezzel a vagyonnal kell felelnie (vagyoni felelősség). A jogi személy szervezet, egy meghatározott embercsoport áll a szervezet mögött, de a jogi személy meglétének nem feltétele a mögötte álló embercsoport állandósága (pl. nyílt részvénytársaság), a jogi személy elkülönül az őt alkotó emberek csoportjától. Egy szervezet jogi személyiségének kérdése mindig jogalkotói döntés.

A dolog:

A dolog fogalmán a jogban testi tárgyat értünk, azaz olyan tárgyi, testet öltött jelenségeket, amelyek láthatók, tapinthatók, érzékelhetők. (Törvényi fikcióval más is minősíthető dolognak, pl. az energia.) A Ptk. szerint minden birtokba vehető dolog tulajdonjog tárgya lehet. A dolgok között sajátos szerepet tölt be a pénz és az értékpapír. Bár ezek is testi dolgok, a vagyoni forgalomban nem ezen minőségük miatt vesznek részt, hanem azért, mert értéket képviselnek, s a jogviszonyokban ennek az értéknek van jelentősége.

Forgalomképes, forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes dolgok:

A dolgok különféleképpen csoportosíthatóak, s ennek a csoportosításnak jogi következményei vannak. A megkülönböztetésnek annyiban van jelentősége, hogy az adott dolog részt vehet-e vagyoni jogi forgalomban vagy nem. Pl. (egyelőre) a törvény szerint kizárólag állami tulajdonban lehetnek a folyóvizek, a föld méhének kincsei, csatornák, közutak, közterek, hidak, stb. Ez azzal a következménnyel jár, hogy ezekre a dolgokra nem lehet pl. adásvételi szerződést kötni. A korlátozottan forgalomképes dolgok csak akkor vehetnek részt a vagyoni forgalomban, ha erre az állam feljogosított szervei engedélyt adnak. (pl. lőfegyver, deviza, antikvítás) A forgalomképes dolgok értelemszerűen korlátozás nélkül vehetnek részt a kereskedelmi forgalomban.

Ingók és ingatlanok:

Ingatlannak minősül a föld, illetve mindaz, ami földdel elválaszthatatlanul van összekötve (pl. épület, termés). Minden más dolog ingó. (Más megközelítés: ami állagának sérelme nélkül áthelyezhető: ingó, minden más ingatlan.) Ingó dolog tulajdonjogának megszerzése a dolog birtokba adásával, átadásával történik. Ingatlan esetében a tulajdonjog csak a telekkönyvi bejegyzéssel száll át az eladóról a vevőre.

Szolgáltatás:

A szerződéses kapcsolatban a jogviszony tárgya a szolgáltatás. Szolgáltatás alatt értjük mindazt a magatartást, amelyet az egyik fél a másiktól követelhet. A szolgáltatás sokféle lehet. A szerződés irányulhat dolog szolgáltatására (adásvétel), munkával elérhető eredmény produkálására (vállalkozási szerződések), tevékenység kifejtésére (megbízási szerződések).

Eredeti szerzési módok:

A tulajdonjog eredeti szerzési módjai: hatósági határozat/árverés, elbirtoklás, gazdátlan javak elsajátítása, találás.

Hatósági határozat vagy ingó dolog árverése esetében a tulajdonszerzés nem a jogelőd joga alapján történik, hanem hatósági határozatával, mégpedig jogerős határozata alapján. (Az ingatlan árverésre nem vonatkozik, ott a tulajdon megszerzésének joga nem független a korábbi tulajdonos jogosultságától!)

Elbirtoklás révén tulajdont szerez az, aki a dolgot tíz éven át (zavartalanul) sajátjaként birtokolja. A gazdátlan javak elsajátítása a dolog birtokbavételével történik. (A gazdátlanság azt jelenti, hogy a dolognak nincs tulajdonosa, pl. lomtalanítás, kidobta a tárgyat; egyes esetekben a tulajdonos halála is eredményezhet ilyen állapotot.)

A találásnál a tulajdonos ismeretlen, de vélhetően létezik. A találónak mindent meg kell tennie, hogy tulajdonosa a dolgot visszakaphassa. Ha az eredeti tulajdonos egy éven belül nem jelentkezik, a találó megszerzi a tulajdonjogot. Nem lehet tulajdonjogot szerezni, ha a dolgot a közönség számára nyitva álló hivatali, vállalati vagy más épületben, helyiségben, tömegközlekedési eszközön találták. Ilyen esetben a talált dolgot az intézménynél le kell adni. Három hónap őrzés után a dolog értékesíthető, az eredeti tulajdonos egy éven belül az ellenértékre tarthat igényt.

Származékos szerzési módok:

átruházás, feldolgozás, egyesülés, átalakulás/öröklés.

Átruházás leggyakoribb formája az adásvételi szerződés és az ajándékozás. Csak eredeti tulajdonostól lehet tulajdonjogot szerezni! (Akad kivétel. Ilyen esetekben a főszabály a jóhiszeműség.)

Feldolgozásnál valaki idegen dologból – jóhiszeműen – új dolgot állít elő. Ezen esetben a feldolgozó megszerzi az új dolog feletti tulajdonjogot. Ha a jóhiszeműség kérdéses, a munka értéke, illetve az anyag költség különbsége dönti el, megszerezhető-e a tulajdonjog.

Ha több tulajdonos dolga oly módon egyesül, hogy azt nem lehet (vagy csak aránytalan károkozással) szétválasztani, akkor közös tulajdon létesül. Ebben az esetben a tulajdonjog megváltható/kiváltható.

Átalakulás jogi személyek, vállalkozások esetében jelenik meg, az öröklés az örökhagyó halála után megnyíló örökségből származó tulajdonszerzés (adósságot is lehet örökölni!!!).

Jogvesztés:

Az idő jogi tény. Múlásával jogviszony keletkezik, módosul vagy megszűnik. A jogvesztő határidő igen szigor, hiszen az idő múlása a jogosultság megszűnéséhez vezet. Ha a határidő lejárt, ezt követően semmilyen kimentésnek, igazolásnak helye nincs. (Nem hivatkozhat a jogalany arra sem, hogy a határidőt önhibáján kívüli ok: betegség, földrengés, mulasztotta el. A jogvesztés az alanyi jog elenyészéséhez vezet, ez azt jelenti, hogy a jogvesztő határidő után minden cselekvés jogalap nélküli.)

Az elévülés:

nem jogvesztő. Azt jelenti, hogy a jogviszonyból származó igény nem szűnik meg, de a kikényszerítéséhez szükséges állami kényszer nem áll rendelkezésre. Az elévülési határidő után a követelés jogalapját, a felek között fennálló jogviszonyt a jog nem vonja kétségbe, de a jogviszonyból származó kötelezettségek teljesítését az érintett féltől teszi függővé. Az általános elévülési idő öt év, de a jogszabályok más időszakokat is meghatározhatnak.

A kötelem fogalma:

A piaci szereplők közötti horizontális kapcsolatok a polgári jogi kötelemben öltenek testet. A polgári jogi kötelemben a nevesített jogosult áll szemben a nevesített kötelezettel, és a jogosult a kötelezettől meghatározott szolgáltatást követelheti. Ez a relatív szerkezetű polgári jogi jogviszony. (A relatív szerkezetű jogviszony lényege, hogy a jogviszonyban mind a jogosult, mind pedig a kötelezett ki van jelölve. Ezzel szemben az abszolút szerkezetű jogviszonyban, pl. a tulajdonviszonyban, csak a jogosult, a tulajdonos van meghatározva, a vele szemben álló kötelezettek nem.)

A kötelem típusai:

szereződéses kötelem, a jogszabályon vagy hatósági rendelkezésen alapuló kötelem és a kártérítési (felelősségi) kötelem.

A szerződéses kötelem az árucserre jogi formája. (A tulajdonjog, mint a polgári jog alapintézménye, egymástól elválasztja a szereplőket. A tulajdonjog elkülöníti a jogalanyokat, így lehetővé teszi a tulajdonos számára a használat, a birtoklás és a rendelkezés jogát. A tulajdonjog által egymástól elkülönített jogalanyokat pedig a megegyezés – a szerződés – köti össze. A szerződéses kötelemben az egyik fél – aki maga is tulajdonos – a másik féltől – aki szintén tulajdonos – azt a szolgáltatást követelheti, amelyet a kötelezett a szerződésben vállalt.)

Nem szerződésen, hanem jogszabályon, hatósági rendelkezésen alapuló kötelem keletkezik, pl. ha a társaságból egy tagot kizárnak és a kizárt tag az üzletrésze ellenértékét követelheti a társaságtól. Hasonló követelés jelenik meg pl. a kisajátítás ellenértékére, vagy a jogalap nélküli gazdagodás visszafizetésére. Ebbe a körbe sorolható az egyoldalú nyilatkozat alapján keletkező, szolgáltatás nyújtására vonatkozó kötelezettség, pl. vételi jog, elővásárlási jog, visszavásárlási jog – a jog gyakorlója egyoldalú jognyilatkozattal jogosult lesz arra, hogy meghatározott magatartást követeljen.

A kártérítési kötelem szankciós jellegű, a jogellenes károkozás legjelentősebb jogi következménye. A jogellenes kár okozója köteles a kárt megtéríteni. (Nem jogellenes pl. a tűzoltás során – másnak – okozott kár.)

A polgári jogi szerződés tartalma:

a szerződés jogi tény, kétoldalú jogügylet. Előfeltétele, hogy a jogügyletet kötő felek egymás mellé rendelt, egyenrangú viszonyban legyenek.

Fontos, hogy a jogalanyok egymástól elkülönüljenek. (A szétválás alapja a tulajdonosi elkülönülés.)

A szerződés akarati viszony. (Az akaratot behatárolják a társadalmi, gazdasági, politikai környezeti elemek.)

A mellérendeltség követelményéből fakad a kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozat. (A kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozattal azonban a szerződés még nem vált jogi jelenséggé. Ahhoz, hogy a szerződés jogi tényé váljon, szükség van arra is, hogy a szerződéshez joghatás járuljon, a szerződés jogokat és kötelezettségeket keletkeztessen, mely jogokat és kötelezettségeket az állami kényszerítő apparátus igénybevételével érvényesíteni lehessen.)

Egyedi a szolgáltatás akkor:

ha a dolog – amellyel a kötelezettnek teljesítenie kell – konkrétan ki van jelölve. (Riska tehén) A szolgáltatás egyedi meghatározásának az a jelentősége, hogy ha a szolgáltatás tárgya megsemmisül, megszűnik (meghiúsul) a szerződés, hiszen – éppen az egyediség következtében – nem lehet teljesíteni.

Fajlagos a szolgáltatás akkor, ha azt a dolgot, amivel a kötelezettnek teljesítenie kell, típusra utalással, mennyiség, minőség, mérték szerint határozzák meg. A fajlagosság a tömegtermeléssel megjelenő kategória.

A zártfajú szolgáltatás a fajlagos szolgáltatás egy olyan szűkebb köre, ahol a fajlagos szolgáltatáson belül a fajtát lehatároljuk (pl. „magyar gyártmányú” sör).

Szerződéskötési kötelezettség:

A vagyoni forgalomban általában a szerződéskötési szabadság érvényesül, ez magában foglalja annak szabadságát is, hogy a felek eldöntsék, kívának-e szerződéses viszonyra lépni egymással, vagy nem. Kivételes esetben a jogszabályok (vagy a felek) szerződés megkötésének kötelezettségét is előírhatják. A szerződéskötési kötelezettségben a szerződési szabadság közösségi célú korlátozása jelenik meg.

Jogszabályon alapul a szerződéskötési kötelezettség: a közszolgáltatások tekintetében a kötelezetre és a kötelező felelősségbiztosításra irányuló szerződés jogosultjára (gépjármű üzemeltetők, ügyvédek, magánorvosok, stb.) nézve.

Szerződéses kötelezettségvállaláson alapul a szerződéskötési kötelelem, ha a felek előszerződést kötnek.

Az érvénytelenség:

Az érvénytelen szerződés csak látszatszerződés, mert a jog nem engedi meg, hogy a szerződéshez fűződő joghatások beálljanak.

Az érvénytelenségnek két alakzata van: a semmis érvénytelenség (semmisség), és a megtámadható érvénytelenség (megtámadhatóság).

A semmisség azt jelenti, hogy az érvénytelenségre – ha a törvény kivételt nem tesz – bárki és bármедdig hivatkozhat, az ügylet érvénytelenségét a hatóságok hivatalból kötelesek észlelni, a ha valamely fél észleli a jogügylet semmisségét, nem szükséges külön eljárást indítania a semmisség jogi (hatósági) megállapítása érdekében.

A megtámadhatóság ezzel szemben azt jelenti, hogy a sérelmet szenvedett fél (vagy akinek jogos érdeke fűződik a jogügylet érvénytelenné nyilvánításához) 1 éven belül írásbeli nyilatkozattal érvénytelenítheti a jognyilatkozatot.

A szerződés alakja:

háromféle lehet. Szóban, írásban és ráutaló magatartással jöhet létre. A jogügylet alakiséga tekintetében a magyar polgári jogban főszabály a formátlanság. Néhány esetben azonban a jogszabály az ügylet formájára nézve kötelező alakiségot, írásbeliséget ír elő (pl. ingatlan adásvétel). Az írásba foglalás kötelezettsége azt jelenti, hogy a jogügyletet ún. magánokiratba kell foglalni.

A ráutaló magatartással történő szerződések pl. önkiszolgáló boltban történő vásárlás, tömegközlekedés igénybevétele, stb.

Szerződési biztosítékok:

A foglaló pénz (vagy értéket képviselő más dolog pl. részvény), amelyet a szerződés megkötésekor, a kötelezettségvállalás jeléül lehet adni. Ha a szerződést a felek teljesítik, a foglalót a szolgáltatás ellenértékébe be kell számítani. Ha a foglaló beszámításra alkalmatlan, visszajár. Ugyancsak visszajár a foglaló, ha a szerződés olyan okból szűnik meg, amelyért egyik fél sem, vagy mindkettő felelős. A teljesítés megghiúsulásáért felelős személy az adott foglalót elveszti, a kapott foglaló kétszeresen visszajár. A foglaló a felróható, vétkes szerződésszegés megakadályozására szolgáló biztosíték.

A kötbér vétkes szerződésszegés esetén járó, előre kikötött pénzösszeg. A kötbér kárátalány, kártérítési minimum. (A kötbér tehát a szerződéskötéskor előre becsült vagy átalányként kifejezett kárösszeg.)

Az óvadék olyan pénz, takarékbetét vagy értékpapír, amelyet a kötelezett ad át előre a jogosult számára azzal a céllal, hogy a szerződés nem teljesítése vagy nem szerződészerű teljesítése esetén a jogosult az óvadékösszegeből a szerződészegés következtében bekövetkezett kárát kiegyenlítse. Az óvadék visszajár, ha az alapul szolgáló szerződés megszűnik, illetve a követelés, amelyet az óvadék biztosított, elévült, vagy jogvesztés folytán nem érvényesíthető.

A kezesség a szerződés személyi biztosítéka. Ez azt jelenti, hogy a kezes teljes vagyonával felel a tartozásokért. A kezesi szerződés alanyai a kezes és a követelés jogosultja(i). A kezesség elvállalásához írásbeli jognyilatkozat szükséges. A kezességnek két fajtája van, az egyszerű és a készfizető kezes.

A zálogjog alapján a jogosult a pénzben meghatározott vagy meghatározható követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból – törvény eltérő rendelkezése hiányában – más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít. (Bírósági úton nem érvényesíthető követelés zálogjoggal biztosítása semmis. Pl. kocsmai fogadás.)

Zálogjog tárgya lehet minden birtokba vehető, átruházható ingó és ingatlan dolog, minden átruházható jog (pl. értékpapír, kft. üzletrész), minden átruházható követelés (pl. licenccdíj, lízingdíj).

Jogvesztés kikötése. A felek írásban megállapodhatnak abban, hogy ha valamelyik fél a szerződést vétkesen megszegi, szerződészegésének következtében elveszít valamilyen jogot vagy kedvezményt, amelyet a szerződés adott számára.

Bankgarancia, a bank kötelezettséget vállal arra, hogy meghatározott feltételek megléte esetén a kedvezményezettnek megállapított összeghatárig fizetést fog teljesíteni.

A szerződések megszűnése:

Legegyszerűbb változat a teljesítés. A szerződés azonban megszűnhet teljesítés nélkül is. Erről a felek megállapodhatnak, de a bíróság is hozhat ilyen döntést.

A felek rendes felmondással (pl. keretszerződések esetén), illetve rendkívüli felmondással (pl. szerződészegés esetén) élhetnek. Ezek a lehetőségek a jövőre vonatkoznak, visszamenőleges hatályú az elállás (pl. érdekmúlás).

A teljesítés fogalma:

A felek azért lépnek szerződéses kapcsolatra, hogy a jog eszközeivel is biztosítsák gazdasági szükségleteik kielégítését. A pacta sunt servanda (a római jogból: szerződés szerint legyen, úgy legyen) alapelv azt fejezi ki, hogy a felek a megkötött szerződéseket kötelesek tiszteletben tartani és a szerződést jóhiszeműen teljesíteni. (A teljesítéssel a felek a szerződésben elvállalt magatartást tanúsítják.)

A teljesítés helye:

az a hely, ahol a kötelezettnek át kell adnia a szolgáltatást, vagy el kell végeznie azt a feladatot, amely teljesítésére elkötelezte magát. (A törvénynek a teljesítés helyére vonatkozó szabályai diszpozitívak, megengedőek.) Ha a szolgáltatás dolog átadására irányul, a teljesítés helye a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye. (Ha a kötelezett saját fuvarszakkal szállít, akkor a teljesítés a jogosult székhelyén vagy telephelyén történik.)

A teljesítés ideje:

A teljesítés idejének meghatározása a szerződés feladata, ha a szolgáltatás jellegéből más nem következik. A teljesítés ideje lehet időpont, vagy időintervallum, időszak. Ha a felek időszakban állapodnak meg, a kötelezett „készre jelent”, azaz 3–5 nappal előbb jelzi a teljesítést.

A szerződésszegés fogalma:

Szerződésszegésnek minősül minden olyan magatartás vagy mulasztás, aminek következtében a szerződés célja nem valósul meg. A szerződésszegés megállapítható, ha a teljesítést egybevetjük a szerződés és a jogszabályok tartalmával, a szerződés és a jogszabályok által meghatározott elvárt magatartással. A szerződésszegés lehet objektív (pl. valaki balesetet szenved, ezért nem tud teljesíteni), de lehet szubjektív, amikor a szerződésszegés a szerződésszegő fél hibás magatartására vezethető vissza.

Kötelezetti késedelem:

Késedelem esetében a szerződésben kikötött teljesítési határidők eredménytelenül telik el. A teljesítési határidőt mind a kötelezett, mind pedig a jogosult lekészheti.

A kötelezetti késedelem esetén a kötelezett a szerződésben előírt határidőn belül nem ajánlja fel szolgáltatását a jogosultnak.

Az egyes szerződéstípusoknál, de a szerződés teljesítésére megállapított általános szabályoknál is meghatározza a törvény az együttműködési kötelezettséget. A kötelezettnek a szerződés teljesítése érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást kell tanúsítania, a jogosultnak pedig ugyanilyen módon elő kell segítenie a teljesítést.

Ha a kötelezett késedelembe esik, a jogosult elállhat a szerződéstől, ha bizonyítja, hogy a teljesítéshez fűződő érdeke megszűnt (érdekmulás, szombati esküvői ebéd vasárnapra készül el), ha a szerződéskötéskor a felek fix határidőben állapodtak meg, vagy a szolgáltatást felismerhetően csak meghatározott időpontban lehetett teljesíteni, ha a jogosult póthatáridőt tűzött ki, és a póthatáridő is eredménytelenül telt el. (A jogosultnak bizonyítania kell, hogy a teljesítéshez fűződő érdekeltsege megszűnt.)

A fizetési késedelem:

A fizetési késedelem a kötelezetti késedelem sajátos fajtája. A fizetési kötelezettségnek igen sok jogcíme lehet: kölcsönszerződésből származó kötelezettség, kártérítés fizetésére (a fogalmat lásd: később) irányuló kötelezettség jogellenes és vétkes károkozás esetén, eredeti állapot helyreállításakor érvénytelen szerződés esetén, de bekövetkezhet fizetési késedelem akkor is, ha a fél a szolgáltatás ellenértékét nem fizette meg.

A fizetésre kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdve akkor is köteles a jogszabály szerinti kamatot megfizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes volt (vagy az ügyleti kamat a jogszabály által előírt mértéknél alacsonyabb volt).

A késedelmi kamat mértékét az évi költségvetési törvény határozza meg.

Mint minden vétkes szerződésszegés esetében, a fizetési késedelem felróható megszegése esetében is a késedelembe eső fél köteles a jogosult kárát megtéríteni.

Jogosulti késedelem:

A jogosult késedelembe esik, ha a szerződésszerűen felajánlott teljesítést nem fogadja el. (természetesen nem köteles elfogadni a szolgáltatást, ha az hibás, vagy más egyéb okból nem felel meg a szerződésnek.) Megállapítható a jogosult késedelme, ha a jogosult elmulasztja azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a kötelezett megfelelően teljesíteni tudjon.

(Ugyancsak késedelembe esik a jogosult, ha a teljesítésről szóló igazolást nem adja ki, vagy pl. értékpapírt nem ad vissza.)

Hibás teljesítés:

A hibás teljesítés a szerződésszegésnek az az alakzata, amikor a kötelezett által teljesített szolgáltatás nem felel meg a szerződés vagy a jogszabály által előírt minőségi követelményeknek, illetve ha a szolgáltatás nem felel meg a rendeltetésszerű használat követelményeinek.

Szavatosság:

A hibás teljesítés objektív jogkövetkezménye a szavatosság. A szavatosság alapján a kötelezett arra vállal kötelezettséget, hogy a szolgáltatás a teljesítés időpontjában hibátlan, a szolgáltatás megfelel a szerződéses és a törvényes kellékeknek. A szavatossági jogok sorrendje: kijavítás és az árleszállítás, kicserélés, a szerződéstől való elállás. Hibás teljesítés esetén a jogosult – választása szerint – kijavítást, vagy megfelelő árleszállítást kérhet. (Természetesen kérheti a cserét is, ha a hiba javítással nem kiküszöbölhető, vagy a javítással nagyfokú értékcsökkenés következne be.) A hiba meglétét, bekövetkeztét a jogosultnak kell bizonyítania.

Jótállás (más néven garancia):

A jótállás nem szorosan vett szerződésszegési jogkövetkezmény, hanem szerződési biztosíték, de a hibátlan teljesítéssel való összefüggése miatt ezen a helyen jelenik meg (és nem a szerződések biztosítékainál). A jótállás alapján a kötelezett úgy vállal szerződésszerű teljesítésre kötelezettséget, hogy a szolgáltatás tárgya meghatározott időintervallumon belül nem fog meghibásodni. A nem megfelelő használatból stb. származó meghibásodás bizonyítási terhe a kötelezetté!!! A jótállás szavatossághoz viszonyított egyik különbsége tehát, hogy a bizonyítási teher a kötelezetté, a másik lényeges különbség a szavatosság és a jótállás között, hogy amíg a szavatosság törvényen alapuló kötelezettség, a jótállás tipikusan szerződéses kikötés.

A kár fogalma. A kár fajtái:

A polgári jogban kétféle kárt különböztetnek meg: a vagyoni és a nem vagyoni kárt. Kártérítés azért a vagyoni kárért jár, amit a károsult ki tud mutatni, amit bizonyítani tud. A kár bekövetkezésének elismeréséhez, a felelősség alkalmazásához négy feltétel együttes jelenléte kell: a jogellenes magatartás, a káros eredmény, a káros eredmény és a jogellenes magatartás között az okozati összefüggés egyértelműen kimutatható, a felróhatóság (vétkesség). (A jogellenességet kizáró okok: a rendeltetésszerű joggyakorlás, a jogos védelem, a sükség helyzetben okozott kár, a károsult beleegyezése.)

A kártérítés elvileg a teljes vagyoni kár megtérítését jelenti. A vagyoni kár három részből áll(hat): a tényleges kárból, a kár elhárításához szükséges költségekből, az elmaradt előnyből (elmaradt haszon).

Nem vagyoni kártérítés akkor követelhető, ha a károsultnak nem a vagyonát, hanem valamely személyiségi jogát sértette meg a károkozó. (A nem vagyoni kártérítés kompenzációs jellegű.)

Kártérítési felelősség:

A „rendes” (vétkes) felelősség szabálya szerint kártérítést kell fizetni annak a károkozónak, aki a jogellenes kárt felróhatóan, a polgári jogi terminológia szerint vétkesen okozta. (A károkozó – mentessége érdekében – bizonyíthatja, hogy a kár elhárítása érdekében mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható volt.)

A fokozott (véetlen) felelősség az általános felelősségi szabályhoz képest szigorúan rendkívüli felelősségi alakzat. A fokozott felelősség lényege az, hogy a jogellenes károkozás ténye megalapítja a kártérítési felelősséget. A károkozó ebben az esetben nem csak akkor kötelezhető kártérítésre, ha vétkes, tehát szándékos vagy gondatlan, hanem akkor is, ha véetlen a károkozásban! (A fokozott – véetlen – felelősség esetében nem is kell vizsgálni a károkozó szándékát!) A fokozott felelősség tehát véetlen jogellenes felelősség. A károkozó kimenteni magát a felelősség alól csak akkor tudja, ha kimutatja, hogy:

- a szerződésszegés vagy szerződésen kívüli károkozás oka elháríthatatlan külső ok volt,
- vagy a károkozást kizárólag a károsult felróható magatartására, önhibájára lehet visszavezetni.

A felelősség alóli sikeres kimentéshez azt kell bizonyítani, hogy a kár oka: elháríthatatlan ok és külső ok volt.

TANULÁSIRÁNYTÓ

A jogi ismeretek megjelenik a titkársági, üzemi, menedzsment jellegű munka az üzleti kommunikációs feladatok minden területén a szakma megfelelő szintű ellátásához gyakorlással könnyen ellehet jutni. A gyakorláshoz **felhasználható anyagok**, amiket be kell szereznie (egy részük ingyenesen letölthető, más részük kölcsönözhető – a jegyzéket az ajánlott irodalomban találja meg):

1. Ha van lehetősége, nézzen meg egy bírósági tárgyalást.
2. Ha van lehetősége, akkor esettanulmányokat vizsgáljon.
3. Ha valamit kötelező érvényűen előírnak egy hivatalos dokumentumban, és talál jogi hivatkozást, nézzen utána.

Ne tanulja meg szó szerint a szabályokat, gondolkozzon logikusan és értse meg mi miért van így. És legyen tisztában azzal, hogy hol találja meg a pontos szöveget.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

A feladatok megoldása során gondolkozzunk széles látókörűen! Ne egy jogszabályban vagy paragrafusban keressük a választ, hanem gondolkozzunk életszerűen, a jogi normákat megtartva.

1. feladat. Valós jogi eset alapján

Válaszoljon az alábbi kérdésekre tömören egyszerűen, a lényeget kiemelve egyértelmű válaszok használatával.

Pista bácsi hol követett el hibákat?

Milyen biztosítékok alkalmazására lett volna lehetősége fenti esetben Pista bácsinak?

MUNKANYAG

2. feladat. Javaslat a fenti eset alapján

Tegyen javaslatot, hogy milyen lehetősége lett volna Pista bácsinak tervei megvalósításához gondolkozzon pénzügyi területek bevonásával ne fejtse ki csak dobja fel a válaszokat, több megoldás eredményes lehet

MUNKKANYAG

MEGOLDÁSOK

A leírtaktól eltérő megoldás is vezethet helyes eredményre.

1. feladat. Valós jogi eset alapján

Válaszoljon az alábbi kérdésekre tömören egyszerűen, a lényeget kiemelve egyértelmű válaszok használatával.

Pista bácsi hol követett el hibákat?

Milyen biztosítékok alkalmazására lett volna lehetősége fenti esetben Pista bácsinak?

Amíg Pista bácsival szemben biztosítékként ott szerepelt az ingatlan addig, Ő nem kapott semmilyen biztosítékot. Gyanúként merülhettek fel _____

a, miért nem a vállalkozó ad kölcsön a jól fizető harmadik félnek. _____

b, miért erőltetik az eredeti összeg feletti összeget _____

A legbiztosabb megoldás jelen esetben egy ingatlan bejegyzés, mivel egyéb más lehetőségek pl közjegyző előtt készült okirat esetén is könnyen el tud tűnni a harmadik fél, és így a jogos járandóság is. _____

2. feladat. Javaslat a fenti eset alapján

Tegyen javaslatot, hogy milyen lehetősége lett volna Pista bácsinak tervei megvalósításához gondolkozzon pénzügyi területek bevonásával ne fejtse ki csak dobja fel a válaszokat, több megoldás eredményes lehet

Lízing, viszlízing, hitel építési vagy személyi, építetés és visszabérlés _____

MUNKANYAG

SZERZŐDÉSJOG

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Alig több mint egy éve vásárolt televíziókészüléke meghibásodott - immár második alkalommal - és mivel túl volt egy éves szülinapján a tévé, vásárlónk aggodalmas arccal böngészte a jótállási szelvényt, vajon garanciás-e még házi kedvence.

A szelvényből semmi nem derült ki, így az eredeti csomagoláson feltüntetett 2 years guarantee feliratra hagyatkozva visszaszállította a kerekedőhöz, kijavíttatásra.

A vevőszolgálatnál átvették a készüléket, ám néhány nap múlva telefonon értesítették olvasónkat, hogy bizony a szervizből azt jelezték vissza, hogy tévedés történt, mégis csak 1 év a garancia.

Olvasónk egy napi gondolkodás után mégis visszahívta a vevőszolgálatot, hogy ugyan lehetséges-e, hogy mégis két év az a garancia, és ugyan nem kérdeznék-e meg még egyszer a szervizt. Majd kisvártatva jött a válasz: de igen. És mint a mesében: a csere megtörtént, olvasónk pedig azóta is boldogan nézi immár új televízióját, benne talán a fogyasztóvédelmi műsorokat is.

A történet rövid ám de velős tanulsága: nem hagyjuk magunkat, ne higgyünk el mindent azonnal; gyanakodjunk és kérdezzünk.

SZAKMAI INFORMÁCTARTALOM

SZERZŐDÉSEK

Kötelelem lényege: Két vagy több személy közötti olyan mellérendelt jogviszony amelyben meghatározott jogosult meghatározott kötelezettel áll szemben.

Kötelelem jellemzői: meghatározott személyek között áll fenn, azaz relatív szerkezetű polgári jogi jogviszony a tárgyát alkotó szolgáltatásnak vagyoni értéke van.

Kötelelem keletkezésének módjai: szerződéssel, azaz kétoldalú jogügylet ritkán egyoldalú jogügylet jogellenes károkozás közhatalmi aktus jogalap nélküli gazdagodás egyéb törvényben meghatározott esetben.

Szerződés fogalma: Két vagy több személy egybehangzó, joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozata.

Szerződéskötés folyamata: ajánlat készítése ajánlati kötöttség szakasza ha a másik fél elfogadja: a szerződés létrejön, ha módosít rajta: új ajánlatnak minősül.

Szerződés megkötésének módja: szóban (együttesen jelenlévő felek között, telefonon) írásban (levél, távirat) ráutaló magatartással (pénz bedobása árucikket árusító automatába)

Képviselet lényege: A képviselő cselekménye által a képviselt fél válik jogosítottá vagy kötelezetté.

Képviselet fajtái:

törvényes képviselet: törvényen vagy hatósági rendelkezésen (szülő, gyám, gondnok)

szervezeti képviselet: jogi személy alapszabályán, szervezeti szabályzatán (vállalati dolgozó)

jogügyleti képviselet: egyoldalú címzett jogügyleten (meghatalmazáson)

Szerződés érvényesítésének eszközei: A felek érdeke a szerződés megfelelő teljesítése, ennek érdekében jogi eszközöket alkalmaznak.

Foglaló: A szerződés megkötésekor, a kötelezettségvállalás jeléül foglaló adható. A foglaló lehet pénz, de lehet valamilyen dolog is. A foglalóként átadott pénz vagy dolog védelmet nyújt a szerződés megghiúsulásának esetére. Ha a szerződés amiatt hiúsul meg, aki a foglalót adta akkor az a foglalót elveszti. Ha, amiatt aki kapta, akkor a foglaló összegének kétszeresét kell visszaadnia. Ha egyik fél sem hibás a foglaló visszajár. A szerződés teljesítése esetén a foglaló a **vételár összegébe beszámít**, vagy pedig **vissza kell adni**.

Kötbér: A szerződés nem vagy nem szerződésszerű teljesítésének esetére kikötött pénzösszeg. Érvényesen csak írásban lehet kikötni. A kötbért a szerződés megszegése után adják. Nem csak a meghiúsulás, hanem a szerződésszegés más esetei is sújthatók kötbérfizetési kötelezettséggel. Kötbérrel szankcionálható: ha a kötelezett késlekedik a teljesítéssel, egyáltalán nem teljesíti kötelezettségét, szerződésnek nem megfelelően teljesít.

Jogvesztés kikötése: A szerződő felek írásban megállapodnak, hogy az, aki a szerződésszegésért felelős, elveszíti valamely olyan jogát vagy kedvezményét, amely egyébként a szerződés alapján megilletné.

Jótállás: Hibás teljesítésért való feltétlen helytállást jelent a jótállás vagy más szóval garancia. A jótállási kötelezettség alapulhat jogszabályon, de jótállást szerződésbe is lehet vállalni. E törvényi rendelkezés szerint a jótállás időtartama alatt a hibás teljesítés következményei alól a kötelezett csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a meghibásodás oka az áru átadását követően keletkezett.

Foglaló – kötbér hasonlóságai és különbségei:

FOGLALÓ	KÖTBÉR
A szerződés megkötésekor adják	A szerződés megszegése után adják
Pénz és dolog is lehet	Csak pénz lehet
Meghiúsulás esetére adják	Bármelyik szerződésszegésre kiköthető
A foglalóra vonatkozó megállapodás nincs alakhoz kötve	A kötbérre vonatkozó megállapodás csak írásban érvényes
Szerződésbe kell kikötni	
Felróható szerződésszegést feltételez	
Kárátalány	

Szerződési biztosítékok: A jogosultnak érdekében áll, hogy biztosítékot követeljen arra az estre, ha fedezet hiányában nem jut hozzá követeléséhez. Két nagy csoportja van:

Dologi biztosíték: adott vagyontárgyból való kielégítés – zálogjog: annyit jelent, hogy a jogosult a követelésének biztosítására szolgáló zálogtárgyból kielégítést kereshet, ha a kötelezett nem teljesít (kézizálogjog, zálogjog követelésen, jogokon, jelzálogjog). – óvadék: (pénz, takarékbetétkönyv vagy értékpapír) a jogosult követelésének biztosítékul szolgál a szerződés nem teljesítése vagy nem szerződésszerű teljesítése esetén.

Személyi biztosíték: adott személy vagyonából való kielégítés – kezesség, bankgarancia: a kezes arra vállal kötelességet, hogy ha a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni (egyszerű, készfizető kezesség)

A szerződés módosítható vagy módosulhat. A módosulás a felek akaratán kívül eső tény, a módosítás a felek akaratából következik be. Változás következhet be a szerződés: alanyában, tárgyában, tartalmában.

A szerződésmódosítás lehetséges:

felek akaratából: A szerződést leggyakrabban a felek módosítják. A felek csak közös megegyezéssel módosíthatják a szerződést. A felek a szerződést módosíthatják alanyában, tartalmában és jogcímében (engedményezés, tartozásátvállalás, jogutódlás).

bíróság, hatóság által: Csak kivételesen, több feltétel együttes megléte esetén módosíthat: a felek tartós jogviszonyában (amelyekből tartós vagy időszakonként visszatérő szolgáltatások származnak), a szerződés megkötését követően olyan körülmény következett be, amely valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.

jogszabály által: Konkrét szerződéseket nagyon ritkán módosít. A jogszabály általi szerződésmódosítás tipikus esete a jogszabályban meghatározott hatósági árák változása, mivel ez a már megkötött szerződésekre is kihat.

A szerződés megszűnésének fajtái:

Felek által: kétoldalú nyilatkozattal: megszüntető szerződéssel (a felek a szerződést a jövőre nézve szüntetik meg), felbontó szerződéssel a felek a szerződést annak megkötési időpontjára visszamenőleges hatállyal szüntetik meg)

egyoldalú nyilatkozattal: elállással (valamelyik szerződő fél visszaható hatállyal szünteti meg a szerződést), felmondással (rendkívüli, rendes felmondás)

Egyéb okokból: hatósági, bírósági intézkedésre: kivételesen szüntet meg szerződést, így nincs különösebb gyakorlati jelentősége

confusio: Abban az esetben ha a kötelezett és a jogosult személy ugyanaz lesz, akkor a szerződés megszűnik. A tartozás és a követelés egy kézben egyesül.

halál: Valamelyik fél halála ritkán szünteti meg a szerződést. Ez csak akkor következik be, ha nincs jogutód, vagy ha a szerződés személyes szolgáltatáson alapult.

Szerződésszegés fajtái:

Kötelezett késedelme: kötelezett a szolgáltatást időben nem teljesíti

Jogosult késedelme: jogosult a szerződésszerűen felajánlott teljesítést nem fogadja el, vagy elmulasztja azokat az intézkedéseket, melyek a kötelezett szerződésszerű teljesítéséhez szükségesek

Hibás teljesítés: az az eset amikor más dolgot szolgáltatnak, s nem azt, amire szerződtek, mennyiségi hiba, a használati utasítás, a veszélyre felhívás elmulasztása...

Lehetetlenülés: a teljesítés valamilyen okból lehetetlenné válik

A kötelezett a teljesítést megtagadja: további magatartások, melyek az együttműködési kötelezettség sérelmét jelentik.

Vállalkozások közötti szerződések fajtái: adásvétel, bérlet, koncesszió, letét, megbízás, vállalkozás, fuvarozás, szállítmányozás, hitel- és kölcsönszerződés, bankszála- és betétszerződés, folyószámla - szerződés, lízing, követelésvétel, biztosítás.

Adásvétel: Adásvételi szerződés alapján az eladó köteles az eladott dolog tulajdonját a vevőre átruházni, a dolgot a vevő birtokába bocsátani, a vevő köteles a vételárát megfizetni, és a dolgot átvenni. Adásvétel tárgya lehet minden olyan dolog, amely nincs kivonva a forgalomból, azaz nem forgalomképtelen. Adásvételi szerződés megköthető: szóban, írásban, ráutaló magatartással. Kivéve az ingatlanok adásvételi szerződését, ugyanis azt írásba kell foglalni. Ellenkező esetben a szerződés semmis. Az adásvételi szerződés alanyai: az eladó és a vevő. Az eladó főkötelezettsége a dolog tulajdonjának átruházása és a dolog birtokának átengedése. A vevő főkötelezettsége a dolog átvétele és a vételár kifizetése.

Legfontosabb tartalmi elemei: eladó, vevő, két tanú: (név, leánykori név, születési hely, idő, anyja neve, lakcíme, TAJ száma, adó azonosító jele, személyi igazolvány száma...) az adásvétel tárgyának megnevezése, az ár megjelölése...

Vállalkozás: Vállalkozási szerződés alapján valamely dolog tervezésére, elkészítésére, feldolgozására, átalakítására, üzembe helyezésére, megjavítására, munkával elérhető más eredmény létrehozására vállalkozik, a megrendelő a szolgáltatás átvételére és díj fizetésére köteles. A vállalkozási szerződés eredménykötelem.

Vállalkozási szerződés típusok:

fővállalkozás, építési szerződés, szerelési szerződés, tervezési szerződés, kutatási szerződés, utazási szerződés.

Megbízás: Megbízási szerződés alapján a megbízott köteles a rábízott ügyet ellátni. a megbízott főkötelezettsége a rábízott ügy ellátása a megbízást a megbízó utasítása szerint és érdekeinek megfelelően kell ellátni a megbízott jellemzően személyesen köteles eljárni, bizonyos esetekben jogosult más személyt igénybe venni megbízott mellékkötelezettsége megbízás lehet visszerhes és ingyenes

gondossági kötelem az ügy ellátásával kapcsolatosan felmerült költségek a megbízót terhelik díj és kötelezettségek erejéig a megbízottat törvényes zálogjog illeti meg a megbízónak azokon a vagyontárgyain

BIZTOSÍTÁS

Biztosítás fogalma: A biztosítás lehet vagyonbiztosítás, felelősségbiztosítás és személybiztosítás (balesetbiztosítás, életbiztosítás). Formája lehet: önkéntes, vagy kötelező.

Biztosítás alanyai: biztosító, szerződő fél, biztosított, kedvezményezett

Veszélyközösség: a biztosítottak közössége.

Biztosítási esemény: Jogi jellege szerint felfüggesztő feltétel. Lényege: bizonytalan esemény, melynek bekövetkezése esedékessé teszi, hogy a biztosító fizessen (tűz, árvíz, halál, személyi sérülést okozó baleset).

Biztosítási díj: A szerződő fél által a biztosítónak fizetett ellenszolgáltatás, annak helytállásáért.

Kárrendezés: A káresemény bekövetkeztét követő eljárás.

Biztosítási szerződés alapján: A biztosító meghatározott jövőbeni (biztosítási) esemény bekövetkezésétől függően bizonyos összegnek megfizetésére vagy más szolgáltatás teljesítésére, a biztosított (szerződő fél) pedig díj fizetésére kötelezi magát.

Kötelező tartalmi elemei: szerződő fél (biztosított) (neve, címe, születési hely, idő, anyja neve, TAJ szám, személyi igazolvány száma), biztosítási díj, biztosítási esemény, biztosítási összeg (amit a bekövetkezett kár esetén a szerződő fél kap), kedvezményezett személy adatai, biztosító adatai...

KÜLKERESKEDELEM

A külkereskedelem lényege

A gazdaság rohamos fejlődésével az árucere-forgalomnak egy olyan formája jelent meg, amely az adott ország határain túl fekvő területekkel bonyolódik le. Az ilyen típusú árucere-forgalom realizálódásának eszköze a külkereskedelmi szerződés.

Az egymással szoros összefüggésben lévő, egy konkrét üzlet realizálása érdekében kötött külkereskedelmi szerződéseket nevezzük külkereskedelmi ügyletnek. Magyarországon a külkereskedelemre vonatkozó jogszabályok közül a legalapvetőbb az 1974. évi III. törvény. Ez a törvény határozza meg a külkereskedelmi tevékenység gyakorlásának a kereteit.

A külkereskedelmi ügyletek

A nemzetközi kereskedelmi ügyletek lebonyolításával valósul meg.

Ügylet: két vagy több egyetértő nyilatkozata, mely a résztvevőknek jogokat és kötelezettségeket keletkeztet.

Résztvevői: eladó, vevő, az üzlet tárgya.

A résztvevők közül az egyik devizakülföldi személy, a másik külkereskedelmi joggal felruházott belföldi jogi személy.

Az ügylet tárgya lehet: áru, szolgáltatás adásvétele, tőkebefektetés, hitelnyújtás, stb.

Az ügyletek típusai: Beszélhetünk egyszerű és különleges ügyletekről.

Az egyszerű: EX és IM ügyletekből áll (EX: célja az áru külföldön való értékesítése, az IM célja az áru külföldről való beszerzése valuta/deviza ellenében).

A különleges ügylet eltér a hagyományos EX-IM ügyletektől, lehet:

kompenzáció (barter; ma: Exőr az áru értékét levásárolja az Imőr országában; két technológiailag független áru, egy szerződés)

viszontvásárlás (két, technológiailag független áru, két külön szerződés)

reexport (importáru vásárlása, célja: nagy haszon, de nagy kockázattal jár)

switch (olyan reexport ügylet, amely klíring (=bankátutalásos) valuta/deviza átváltását teszik lehetővé)

bérmunka (a passzív fél alapanyagot ad át, az aktív fél vállalja, hogy bérmunkadíj ellenében feldolgozza és visszaállítja)

vállalkozási ügyletek (pl. szellemi termék adásvétele: licenz, know-how)

szolgáltatásra kötött ügyletek (pl. fuvarozási, szállítmányozási szerződés)

Ügyletkötési módok:

versenytárgyalás (tender)

árverés (aukció)

tőzsdei ügyletek

Vállalkozások szempontjai az ügyletek kiválasztásánál:

mi az ügylet tárgya?

van-e lehetőség több ügylet összekapcsolására? (pl. reexport)

van-e lehetőség árukapcsolásra? → áruk adás-vétele egymást feltételezi (pl. kompenzáció)

van-e jelentősége a beszerzés, eladás időzítésének? → az ár függvényében (pl. taktikai ügylet)

valamilyen vállalkozást kíván-e végrehajtani? (pl. bér munka)

van-e lehetőség tartós termelési együttműködésre? (pl. nemzetközi kooperáció)

milyen hazai és külföldi partnerekre és közvetítőkre lehet szükség a még hatékonyabb beszerzés/értékesítés érdekében?

mekkora haszonnal járnak az egyes ügylettípusok?

milyen típusú és mértékű kockázattal járnak?

milyen jogokat és kötelezettségeket vonnak maguk után?

Kereskedőtípusok:

A külkereskedelemben a kereskedők feloszthatók:

ügylettípus (EX-, IM-, barter, switchkereskedő, tranzitőr, stb.)

áru fajta (nyersanyag-, élelmiszer-, fa-, bőrkereskedők)

földrajzi megoszlás (tengerentúli, közel-keleti, európai) és

partnerkapcsolataik szerint.

A közvetítő kereskedőket három csoportba lehet osztani:

saját nevében, saját számlájára

saját nevében, más számlájára

más nevében, más számlájára tevékenykedik.

Saját nevében, saját számlájára:

Az árut megveszi a termelőtől, saját kockázatra értékesíti. Haszna = árás: az eladási ár - (vételi ár + költségek). Előnye: megkíméli a termelőt a saját tőkéjének lekötésétől.

Típusai:

külkereskedelmi cégek (kiterjedt értékesítési hálózat, szakismeret, kapcsolatok)

kereskedőházak (tőkeerős, bankári háttér, marketingszemlélet)

nagykereskedelmi vállalatok (IM-ban érdekelt, raktározás-hitelnyújtás a kiskereskedőnek)

kiskereskedelmi vállalatok (közvetlen eljuttatás a fogyasztóhoz, pl. bolti kiskereskedők, szaküzletek, önkiszolgáló, szupermarket, diszkontáruházak)

csomagküldő vállalkozás (postázó/katalógusáruház, pl. Quelle-ruhanemű)

sajátos: bolt nélküli kereskedelem pl. utcai automatákon keresztüli értékesítés.

Saját nevében, más számlájára:

Bizományosok. Bizományosi szerződés, bizományosi díj, a megbízó feltételei szerint. Az áru a megbízóé, a kockázat is. A bizományosnak érdeke a megbízható partner, hisz saját nevében köti a szerződést.

Fontos: limitárban való megállapodás:

ez IM-nál az a maximális ár, amely felett a bizományos nem vásárolhat ,

EX-nál az a minimális ár, amely alatt nem adhat el.

Más nevében, más számlájára:

Három típusa van:

ügynök

képviselő

alkusz (bróker).

Ügynök: személyes közvetítés, partnerek összehozása. Megbízóval köt szerződést, jutalék ellenében, eseti megbízásokat végez.

Képviselő: a megbízó termékeit, szolgáltatásait folyamatosan hozza a potenciális partnerek tudomására. Lehet: kizárólagos jogú képviselet és nem kizárólagos jogú képviselet. A megbízás rendszeres.

Alkusz: eseti megbízások, díj ellenében, koncentrált piacokon tevékenykedik. Tőzsdén ő a bróker.

KIZÁRÓ OKOK A JOGBAN

Beszámítást kizáró okok.

I/1. gyermekkor: elkövetéskor 14. életévét nem töltötte be. Ilyen személlyel szemben a kiszabott büntetőjogi büntetés nem érné el célját. Születésnapot követő napon tölti be!

Sor kerülhet gyak. védelembe vételére (jegyző) a megtagadó határozat alapján, vagy családgondozót rendel ki.

I/2. beszámítási képességet kizáró okok.

Beszámításon azt értjük, hogy valakit a cselekményért felelősségre lehet vonni. A beszámítás tágabb fogalom, mint a beszámítási képesség.

A beszámítási képességet kizárja:

kóros elmeállapot (belső ok)

kényszer,

fenyegetés (külső okok).

Ezek hiánya az alannya válást és a bűnösséget is kizárják.

A beszámítási képesség

felismerési (előre látja cselekménye lehetséges társadalomra veszélyes következményeit),

akarati képességből (képes e felismerésnek megfelelő akarat kialakítására, tanúsítására) áll.

Vizsgálni kell a tettes viszonyát magatartásához, és ennek eredményéhez. Beszámíthatatlan személy jogilag sem szándékosan, sem gondatlanul nem cselekedhet.

Kóros elmeállapot:

elmebetegség,

gyengeelméjűség,

tudatzavar,

szellemi leépülés,

személyiségzavar.

Ezek nem merítenek mi minden biológiai okot! pl. ideggyengeség, kóros izgalmi állapot. Ezért van „így különösen” felsorolás a Btk-ban. Ezen okoknak is csak akkor van büntetőjogi jelentőségük, ha az elkövetőt képtelenné teszik a cselekmény következményeinek a felismerésére vagy arra hogy ennek megfelelően cselekedjék.

Elmebetegség

hasadásos elmezavar (skizofrénia) A beteg önmagát kívülről szemléli, alkalmazkodási készség megszűnik, agresszivitás. Általában erőszakos, kegyetlen.

bénulásos elmezavar vérbajos fertőzéstől. Szellemi hanyatlás, bénulásos tünetek, önuralom csökken.

öregkori elmebetegségek emlékezetzavar, indulati élet labilitása, ítélőképesség csökkenése.

epilepszia ritkán súlyos elmebetegséggel párosul. Indulati élet zavara, elbutulás.

mániás–depressziós elmezavar mániás (hangulat emelkedettsége) és depressziós (melankóliás) váltakozás.

paranoia téves eszmerendszer. Üldöztetési–nagyzásos fajta.

Gyengeelméjűség

Születéstől fennálló vagy korai gyermekkorban kialakuló gyógyíthatatlan állapot. Fajtái: debil, imbecil, idióta.

Tudatzavar

Múló állapot, az embernek homályos képzete van vagy nincs is képzete. A korábbi állapot helyreáll. Okai: ingerküszöböt meghaladó fiziológiai behatás, heves pszichológiai inger, vagy ezek együtt.

Szellemi leépülés kifejlődött értelmi képességek hanyatlása.

Személyiségzavar pszichopátia. Nagy részüknél a személyiségzavar nem zárja ki és nem is korlátozza a beszámítási képességet. Orvos szakértő! Kóros elmeállapot esetén a bíróság az alábbi szempontok szerint dönthet: az elmeállapot az elkövetéskor beszámítási képességet kizárta, korlátozta, vagy nem zárta ki és nem korlátozta.

Kizártnál felmentés, korlátozottnál korlátlan enyhítésre van lehetőség.

Ha elmebetegség a cselekmény elkövetése után áll be, az eljárást fel kell függeszteni a felgyógyulásig. Ha ez nem történik meg, a büntethetőség elévülés miatt megszűnik. Ha felgyógyul, az eljárás folytatódik.

Ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekményekért való felelősség

Az ittas és bódult állapot tudatzavar. Önhibából eredő ittas vagy bódult állapot esetén nem alkalmazhatóak a beszámítási képességre vonatkozó rendelkezések. Oka: a tudatzavar okai nem az elkövető hibájából erednek, a lerészegedés, bódulás igen. Önhibából ittasodik le illetve bódul el, aki tudja hogy alkoholt vagy kábító anyagot fogyaszt, és ismeri ezek emberi szervezetre gyakorolt hatását. Mások biztatására fogyasztás is önhiba. A BED III. ad iránymutatást. Nem kábítószer, de hatásuk megegyező: pszichotrop anyagok.

A kábítószeres, kábító hatású anyagok hatása alatt elkövetett bűncselekmények az eseti típusos részegséghez hasonló elbírálás alá esnek. A függőség sem tekinthető kóros elmeállapotnak, csak akkor, ha a függőség betegségi szintű, elmebetegséget, szellemi leépülést okoz. A megvonásos tünetek elérhetik az elmebetegség szintjét.

Nem állapítható meg önhiba, ha valaki

nem tudja, hogy szeszestalt iszik vagy kábító hatású szert fogyaszt,

ha az elfogyasztott alkoholtartalom tekintetében van jelentős tévedésben,

valakit fogyasztásra kényszerítenek.

Ittasság fajtái:

eseti típusos, szokványos: hatással van rá a szervezet tűrőképessége, lelkiállapot, testi állapot. 8–24 óra alatt alakul ki. A beszámítási képesség kizárt vagy korlátozott lehet. Az elkövetőt beszámítási képességgel, bűnösséggel „rendelkezőként” kell tekinteni. Szándékosság és gondatlanság esetén úgy kell tekinteni, mintha az elkövető józan lett volna, kivéve, ha gondatlanságból történik és a bűncselekménynek nincs gondatlan alakzata. Pl. kocsmában pohárleverés.

kóros, patológiás: az elmeműködés ideiglenes tudatborulása, heveny elmebetegséggel egyenlő állapotnak tekintendő. Az elkövető nem büntethető. Szerepet játszhat idegi kimerülés, mérgezés, idegbetegség. Akkor állapítható meg, ha az alkoholtűrő képesség csökkent \rightarrow kis mennyiségű fogyasztás részegséget eredményez. Tünetek pl. érzékcsalódások, indulatkitörés, terminális alvás, emlékezőzavar.

csökevényes kóros: kevesebb és kevésbé kialakult tünetet mutat mint a patológiás. A tudatzavar rohamosan és nagyobb mértékben áll be, de a tájékozódási képesség teljes eltűnése nélkül. A büntetést korlátlanul lehet enyhíteni.

idült alkoholizmus: beszámítási képessége nem feltétlenül kizárt vagy korlátozott. Nem elmebeteg, de általában személyiségzavarban szenved. Ha súlyos a személyiségzavar vagy a szellemi leépülés, alkalmazhatóak a kóros elmeállapot szabályai.

Kényszer, fenyegetés

Mindkét ok az elkövető akaratát kívülről befolyásolja. Az akaratát kívülről nyűgözi le anélkül, hogy a felismerési képességet érintené.

Kényszer: az emberi testre gyakorolt ellenséges célzatú, erőszakos fizikai ráhatás, mely lehet pl. bántalmazás, lekötözés, fájdalomkötés. Btk-ban nincs meghatározva.

Lehet akaratbénító vagy akarathajlító is, de legsúlyosabb az akaratot megtörő, a fizikai ráhatás lehetetlenné teszi az akaratnak megfelelő magatartást. Pl. közúti veszélyeztetésnél elég az akarathajlító a vezetővel szemben, mely dologgal szemben alkalmazva is átvehető a járművezetőre. Erőszakos közösülésnél pl. elég a sértett gyengébb fizikai állapotának kihasználása, lényeg hogy az ellenállását megtörje. A rabláshoz akarat-megtörő erőszak kell, mely kizárja a dolog elvételésének megakadályozását.

Fenyegetés: Btk. 138.§. A pszichikumra hat. A megfenyegetettnek módjában áll elkerülni a cselekményt, amelyre a súlyos hátrány kilátásba helyezésével rá akarják bírni.

Objektíve súlyos hátrány kell, mely szubjektív alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Elég, ha a megfenyegetett komolyan veszi. A súlyos hátrány relatív, a megfenyegetett, a fenyegető és a kikényszerített bűncselekmény együttes vizsgálatával lehet meghatározni. A megöléssel fenyegetés alkalmas arra, hogy komoly félelmet keltsen. Ha a kényszer vagy fenyegetés csak korlátozza a beszámítási képességet, létrejön a bűncselekmény, az elkövető büntetése korlátlanul enyhíthető, a fenyegető / kényszerítő / felbujtóként felel.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A jogi ismeretek megjelenik a titkársági, üzemi, menedzsment jellegű munka az üzleti kommunikációs feladatok minden területén a szakma megfelelő szintű ellátásához gyakorlással könnyen ellehet jutni. A gyakorláshoz **felhasználható anyagok**, amiket be kell szereznie (egy részük ingyenesen letölthető, más részük kölcsönözhető – a jegyzéket az ajánlott irodalomban találja meg):

4. Ha van lehetősége, nézzen meg egy bírósági tárgyalást.
5. Ha van lehetősége, akkor esettanulmányokat vizsgáljon.
6. Ha valamit kötelező érvényűen előírnak egy hivatalos dokumentumban, és talál jogi hivatkozást, nézzen utána.

Ne tanulja meg szó szerint a szabályokat, gondolkozzon logikusan és értse meg mi miért van így. És legyen tisztában azzal, hogy hol találja meg a pontos szöveget.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

Az esetfelvetést Önállóan gondoljuk végig az esetfelvetés tartalmazza a megoldást is. Célunk, hogy Önálló gondolatokat ébresszünk. Az eseteket 2–5 fős csoportok tárgyalják meg, majd a csoport egy vagy több tagja adja elő a tanulóközösség részére, a jogesetet és a konfluziót. Megtörtént esetek alapján az adatok elhagyásával vagy megváltoztatásával.

1. feladat

Jogeset I.

Vásárlónk alig több mint egy éve vásárolt televíziókészüléke meghibásodott – immár második alkalommal – és mivel túl volt egy éves szülinapján a tévé, vásárlónk aggodalmas arccal böngészte a jótállási szelvényt, vajon garanciás-e még házi kedvence.

A szelvényből semmi nem derült ki, így az eredeti csomagoláson feltüntetett 2 years garantie feliratra hagyatkozva visszaszállította a kerekedőhöz, kijavíttatásra.

A vevőszolgálatnál átvették a készüléket, ám néhány nap múlva telefonon értesítették vásárlónkat, hogy bizony a szervizből azt jelezték vissza, hogy tévedés történt, mégis csak 1 év a garancia.

vásárlónk egy napi gondolkodás után mégis visszahívta a vevőszolgálatot, hogy ugyan lehetséges-e, hogy mégis két év az a garancia, és ugyan nem kérdeznék-e meg még egyszer a szervizt. Majd kisvártatva jött a válasz: de igen. És mint a mesében: a csere megtörtént, olvasónk pedig azóta is boldogan nézi immár új televízióját, benne talán a fogyasztóvédelmi műsorokat is.

A történet rövid ám de velős tanulsága: nem hagyjuk magunkat, ne higgyünk el mindent azonnal; gyanakodjunk és kérdezzünk.

2. feladat

Jogeset II.

Nyár, kánikula, nyaralás és a még adómentesen adható üdülési csekk – ez július, augusztus, ám van, amikor nem olyan önfeléd a nyaralás, például ha hibát követ el egy felkészületlen pénztáros kisasszony.

Panaszosunk azzal keresett meg, hogy a vonatjegyét szeretne volna megváltani a MÁV jegypénztárában, a szabályszerűen kitöltött csekket a pénztáros hölgy szeme előtt írta alá – ám szemüveg nem lévén nála, tévedésből az Elfogadó és nem a Felhasználó részére előnyomatott helyen. A pénztáros hölgy ezek után nem volt hajlandó elfogadni a csekket, mondván, hogy ez már így rontottnak minősül, emberünk pedig megszégyenülten kullogott a közeli ATM-hez.

Itt akkor oszlassuk el a tévedést, és nyugtassunk meg mindenkit: ez esetben ugyanis nem feltétlenül szükséges az Üdülési Csekkek cseréje, az elfogadóhelyek minden további nélkül elfogadhatják a rosszul aláírt csekket – azaz a rossz helyen aláírt csekkek érvényesek.

A teendő csupán annyi, hogy mindenféle javítás, áthúzás, vagy átfestés nélkül ott kell hagyni az aláírást, majd alá kell írni az Üdülési Csekkeket a Felhasználónak fenntartott helyen is.

3. feladat**Jogeset III.**

Egy rossz döntés, egy rossz házasság lezárásának csak első lépése a válás, ahol gyermek van, ott a legtöbb esetben – értelemszerűen – nem szabadulhatnak egymástól a felek. Ilyenkor gyermektartási díjról is dönt a bíróság. A kedvezményezett – a gyermekeket nevelő szülő – fellélegzik, hiszen némi biztonságot ítélt meg neki a taláros testület.

De mi történik akkor, ha a kötelezett ennek ellenére mégsem fizet? Jó esetben van fizetése, vagyontárgya, ami végrehajtás alá vonható. Ám egyáltalán nem ritka, hogy semmije sincs, se fizetés, se lakás, se kocsi.

Akkor segít a bölcs jogalkotó és “Gyermektartási díj állam általi megelőlegezése” néven létrehozta azt a rendszert, amikor is a kötelezett (azaz a nem fizető szülő) helyett az állam fizet (ennek leírásától tekintve annak bonyolultságát, most eltekintünk). Újra fel lehet lélegezni, minden hónapban megérkezik a várt – és nyilvánvalóan szükséges díj.

A mulasztó szülő pedig adók módjára behajtandó köztartozásként élete végéig hordja magával ezt a terhet. Élete végéig – és itt jön az újabb csavar, hiszen nemrégiben éppen Békés megyében fordult elő, hogy a kötelezett elhunyt.

Az állami előleg terhe bizony belekerül a hagyatékbába, hiszen nem csak vagyon lehet örökölni, hanem adósságot is. És többnyire kik a törvényes örökösök? A gyermekek. Így tehát előáll egy igazi abszurd jogi helyzet: a gyermek tartásához hozzá nem járuló szülő állam által ráterhelt adósságát és a kamatokat megörökli az a gyermek, akinek tartása érdekében a kötelezettség keletkezett.

4. feladat**Jogeset IV.**

A Transitforum Austria Tirol nevű környezetvédelmi egyesület 1998. június 12-étől 13-áig tartó demonstrációt szervezett a Brenner autópályán, hogy felhívja a nyilvánosság figyelmét az ezen az útvonalon a jelentősen megnövekedett forgalom által előidézett környezetszennyezési problémákra, és hogy felszólítsa az osztrák hatóságokat a szükséges intézkedések megtételére. 1998. május 15-én az egyesület erről megfelelő módon értesítette az illetékes közigazgatási hatóságot (Innsbruck-i Bezirkshauptmannschaft), valamint a hírközlő szerveket, amelyek továbbították az információkat az osztrák, a német és az olasz autósoknak. Az osztrák hatóságok által az osztrák jog szempontjából jogszerűnek talált demonstrációt a kijelölt időpontban békésen megtartották, amely egyúttal a Brenner autópálya teljes, harminc órán át tartó forgalom előli elzárását okozta.

Az Olaszország és Németország közötti szállításra szakosodott Schmidberger cég az osztrák bíróságok előtt pert indított, hogy kártérítést követeljen Ausztriától, mivel felelősnek tartotta az egyik legfontosabb közösségi jogi alapelv – az áruk szabad mozgása – korlátozásáért. A cég száznegyvenezer schilling (tízezer-egyszázhetvennégy euró) értékben követelt kártérítést, mivel öt megrakott járműve vált mozgásképtelenné négy egymást követő napon keresztül (a demonstráció előtti nap banki szünnap volt, a demonstrációt követő két nap pedig a hétféjére esett, ami alatt a teherautók elvileg nem közlekedhetnek).

Az Innsbrucki Oberlandesgericht (Fellebbviteli Bíróság) hangsúlyozta, hogy elsősorban a közösségi jog követelményeit kell figyelembe venni. Álláspontja szerint különösen azt kell eldönteni, vajon az áruk szabad mozgásának elve megköveteli-e a tagállamoktól, hogy szabad hozzáférést biztosítsanak a főútvonalakhoz, és vajon ez a kötelezettség megelőzi-e az alapvető jogoknak, többek között jelen esetben a kérdéses véleménynyilvánítási és gyülekezési szabadság biztosítását. Különösen ebben a kérdésben kéri a Bíróság útmutatását az előzetes döntéshozatali eljárásban (EK-Szerződés 234. cikke).

A hivatkozott európai közösségi jogszabályok

Az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés

(Római Szerződés)

234. cikk (korábbi 177. cikk)

A Bíróság hatáskörrel rendelkezik előzetes döntés meghozatalára a következő kérdésekben:

- a) e szerződés értelmezése;
- b) a Közösség intézményeinek és az EKB jogi aktusainak érvényessége és értelmezése;
- c) a Tanács jogi aktusa által létrehozott szervek alapokmányának értelmezése, ha az alapokmány így rendelkezik.

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti a Bíróságot, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

Kérdések

Az elméleti jogi ismeretek és a gyakorlat összefüggései

Mit jelent a kodifikált rendszer? Az elméleti jog törvényekbe, jogszabályokba foglalt jogi szabályozás, amelyet az adott ország jogszabályalkotásra kijelölt szervei (pl. Parlament, minisztériumok, önkormányzatok) és az elméleti jogászok hoznak létre.

Mi a precedens jog? A gyakorlati jog a bíróságok által – az adott tényállás alapján – hozott ítéletekben megfogalmazott eseti jog.

Magyarországon milyen az alapvető jogrendszer? Magyarországon az alapvető jogrendszer kodifikált

Van-e precedens jog Magyarországon? A joghézagokat pótló eseti döntésekkor igen, az általános jogelvek alapján.

Mi az előnye és a hátránya a kodifikált jogrendszernek? Előnye: olcsóbb (feltétel, hogy hosszabb ideig nem változik) Hátránya: a társadalmi gazdasági változásokat lassan követi, mivel csak a törvényhozó és az elméleti jogász módosíthatja a jogszabályokat.

A precedens jog előnyei Előnyei: a változásokat gyorsabban követi, mivel közvetlenül a jogot alkalmazó bíró alkotja. Hátránya: költséges

Miben nyújt segítséget a magyar joggyakorlat a vállalkozóknak? A joghézagokat pótló eseti döntésekkor a bírónak lehetősége van jogalkotásra, az általános jogelvek alapján.

A vállalkozások jogkörei

Miben különbözik a vállalkozás közgazdasági és jogi fogalma: A vállalkozások jogi körét a devizatorvény pontosan felsorolja.

Sorolja fel e gyakorlatban legtöbbször előforduló vállalkozások jogi körét. Egyéni vállalkozó, szövetkezet, vállalkozói igazolvány nélküli kereskedelmi tevékenységet folytató természetes személy.

Miért szükséges a vállalkozások jogi körének ismerete? Mivel, a vállalkozási jogköreit meghatározó jogszabályok alapján lehet elkészíteni a társasági szerződést, valamint a vonatkozó jogszabályok tartalmazzák az előírásoktól való eltérés lehetőségeit

Eltérhet-e a vállalkozások jogi formába öntő szerződés a reá vonatkozó jogszabálytól? Eltérhet, de csak a vonatkozó jogszabályok keretein belül.

A jogviták megelőzésének módjai

Miért szükséges a törvény-tisztelet? A jogszabályok betartásával elérjük, hogy mást ne sértsünk az együttélés folyamán.

A szerződések pontos fogalmazásának jelentősége? Hogy vitás esetekben egyértelműek legyenek a szerződésben vállalt kötelezettségek.

Jogvita esetén, hogyan kell értelmezni a szerződési nyilatkozatokat?
"A szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett."

A szerződő felek azonosíthatósága érdekében milyen adatokat tüntessenek fel a név után? Magánszemélyek és vállalkozások között a név után: születési év, hó nap, anyja neve és a személyazonosító igazolvány száma. Hivatalokkal kapcsolatban a hivatal képi az azonosító kódokat (pl. TAJ szám)

A hivatalos (nem hivatalos) iratok kézbesítése, jogkövetkezményei

Hogyan szólítaná fel az adósát a teljesítésre?

Tértivevénnyel küldött irat a legbiztosabb.

Van -e következménye annak, hogy nem veszi át az ajánlott, vagy egy tértiv. Érkező iratot. A keresetlevelet most már akkor is kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadja.

Ha a posta „nem kereste” jelzéssel kézbesíti vissza a hivatalos iratot, v felszólítást, kézbesítettnek tekinthető -e a küldemény? Az irat a kézbesítettnek tekinthető jogilag!

Ha a „címzett ismeretlen? Akkor nem tekinthető kézbesítettnek!

A per elkerülhetetlensége esetén a sikeres pervitel eszközei

Milyen előnyei vannak az egyezségkötésnek? Egyezség kötés esetén elkerülhető negatívumok: Idő, pénz, per kimenetele bizonytalan, hosszadalmas.

Milyen bizonyítékokkal foglalkozhat a bíróság? Csak azzal a peres felek benyújtanak!

Milyen eszközökkel készíthetjük elő a sikeres pervitelt? Szerződések minősége, bizonyítékok fellelhetősége!

Milyen eljárásokban kötelező az ügyvédi képviselet? Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban, Cégnyilvántartási eljárásokban!

Milyen okiratnál kötelező az ügyvédi ellenjegyzés? Cég alapítására vonatkozó okirat, földhivatalnál bejegyzésre kerülő tulajdonjogadás - vételi szerződés, jelzálog, haszonélvezet, földhasználat.

Milyen szempontok szerint választaná ki jogi képviselőit?

Mit jelent a jogi képviselő titoktartási kötelezettsége, lehet -e felmentést adni? A jogi képviselő titoktartási kötelezettség terheli, ezalól az ügyfél felmentést adhat.

Mi jelent a jogi képviselő anyagi felelőssége a megbízójával szemben? A jogi képviselő anyagi és fegyelmi felelősséggel tartozik a megbízással kapcsolatban.

Van -e kötelező ügyvédi felelősségbiztosítás? Szabályozás szerint igen! Az okozott károk fedezésére.

Ki magyar állampolgár? Ha a természetes személy szülei mindketten magyar állampolgárok, vagy csak az egyik, az örökbefogadott gyermek, ha mindkét vagy egyik örökbefogadó szülő magyar állampolgár, a hontalan személy, aki állandó jelleggel Magyarországon lakik, a Magyarországon „talált” gyermek, ha mindkét szülője ismeretlen, az a személy, aki honosítással, visszahonosítással magyar állampolgárságot szerez.

Ki devizabelföldi magánszemély? Az a természetes személy, akinek a magyar hatóságok által kiadott személyazonosító igazolványa van, azaz életvitelszerűen Magyarországon él.

Ki devizakülföldi magánszemély? Az a természetes személy, akinek nincs személyazonosító igazolványa.

Melyik vállalkozás devizabelföldi? Az a vállalkozás, melynek székhelye belföldön van.

Melyik vállalkozás devizakülföldi? Az a vállalkozás – jogi formájától függetlenül, amelynek a székhelye külföldön van.

MEGOLDÁSOK

Több megoldás is lehetséges

MUNKANYELVI

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Budapesti Gazdasági Főiskola jegyzetek–2002/2006

Pécsi Tudományegyetem jegyzetek–2008/2009

Perezstegi ügyvédi iroda Oktatási anyagai 2009/2010

Aszódi Ilona dr.; Molnár István dr. habil.

Európai Úniós Jogi ismeretek Perfekt 2005.

dr. Gregóczy Etelka– dr. Halmai Gábor– Heimné dr. Szalai Erzsébet

Jogi alapismeretek Unió kiadó 2002

A(z) 1997-06 modul 008-as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 343 01 0010 55 01	Banki szakügyintéző
55 343 01 0010 55 02	Értékpapíripiaci szakügyintéző
55 343 01 0010 55 03	Gazdálkodási menedzserasszisztens
55 343 01 0010 55 04	Pénzügyi szakügyintéző
55 343 01 0010 55 05	Projektmenedzser-asszisztens
55 343 01 0010 55 06	Számviteli szakügyintéző
55 344 01 0010 55 01	Adóigazgatási szakügyintéző

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

10 óra

MUNKANYELVI

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató